

20. Узнадзе Д. Н. Теория установки. М. : Ин-т практ. психологии ; Воронеж : МОДЭК, 1997. 448 с.
21. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням сучасних технічних засобів навчання : звіт про НДР : Модель-РБ / кер. Д. О. Каратаєва, вик. О. В. Хацаюк. Харків : Акад. ВВ МВСУ, 2008. 148 с. (№ 0108U007536).
22. Хацаюк О. В. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням GPRS технології. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*. 2008. Вип. 54. С. 326–331.
23. Хацаюк О. В., Бізін В. П. Перспективи підвищення рівня спеціальної фізичної підготовленості військовослужбовців внутрішніх військ МВС України із використанням СТЗН // *Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств* : зб. тез VII міжнар. наук.-метод. конф. Харків : Акад. ВВ ВВ МВС України, 2013. С. 102–104.
24. Хацаюк О. В., Гаркавий О. А., Стадник А. В., Ананченко К. В. Організація фізичної підготовки у навчальних закладах НГУ : навч. посіб. Харків : НАНГУ, 2018. 260 с.

Надійшла до редколегії 10.03.2019

УДК 351.74

П. М. ХЛОПАК,

начальник циклу Рівненського вищого професійного училища Департаменту поліції охорони;

Т. В. СИНОВІЦЬКА,

викладач Рівненського вищого професійного училища Департаменту поліції охорони

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ НА СПОРТИВНИХ ЗМАГАННЯХ

Розглянуто питання безпеки працівників національної поліції під час несення служби на спортивних змаганнях та надано відповідні рекомендації.

Ключові слова: *спортивні змагання, поліцейський, Національна поліція, особиста безпека.*

Спортивні змагання з часу їх виникнення мали тільки одну ціль: визначення найсильніших у різних видах спорту. Під час проведення Олімпійських ігор у Древній Греції припинялися війни, сварки. Але небезпека зараз чекає громадян и на цьому суто мирному святі. Розглянемо трагедії які відбулися у різні роки та спричинили загибель людей. Найбільш криваві події відбулися 5 квітня 1902 року у Шотландії, під час футбольного матчу на стадіоні «Айброкс Парк» в шотландському Глазго трибуни стадіону обрушилися, загинуло 25 та отримало поранення 517 людей. 24 травня 1964 року у Лиме (Перу) під час матчу національних збірних Перу та Аргентини після застосування поліцією сльозогінного газу утворилася тиснява, під час якої загинуло 318 та отримало поранення біля 500 людей. 29 травня 1985 року в Брюсселі (Бельгія) під час бійки між фанами «Ліверпулю» та «Ювентуса» не витримала трибуна після чого загинуло 39 та отримало поранення біля 500 людей. Найбільш трагічні випадки при проведенні футбольних матчів у цьому сторіччі надані у таблиці 1.

За останні роки відбулося безліч сутичок між представниками уболівальників різних команд, ці сутички носять вже характер масових заворушень. У містах, де відбуваються такі сутички припиняється дорожній рух, підпалюються автомобілі та магазини, руйнується інфраструктура цих міст, завдається велика економічна шкода, отримують поранення та гинуть громадяни. Під час проведення футбольних матчів в Україні вже приходилося застосовувати сили та засоби МВС України для угамування вкрай агресивних вболівальників.

Таблиця 1

Трагедії на футбольних стадіонах світу, які відбулися у 2000-х роках

Дата	Місце	Загинуло, людей	Поранено, людей
9.07.2000	Хараре (Зімбабве)	13	Інформації немає
11.04.2001	Йоханесбург (ЮАР)	41	Інформації немає
9.05.2001	Аккра (Гана)	123	Інформації немає
25.11.2007	Сальвадор (Бразилія)	8	Більш 40
2.06.2008	Монровія (Ліберія)	8	Інформації немає
14.09.2008	Бутембо (Конго)	11	Інформації немає
15.03.2009	Хілла (Ірак)	1	-
29.03.2009	Абіджан (Кот-д'Івуар)	22	132
1.02.2012	Порт-Саїд (Єгипет)	73	Інформації немає
12.04.2018	Бараве (Сомалі)	5	Інформації немає
27.10.2018	Дортмунд (Німеччина)	-	45

В окрему категорію обов'язково віднести загрозу терактів. 5.09.1972 під час Мюнхенської олімпіади представники терористичної організації «Чорний вересень» захопили у заручники представників збірної Ізраїлю, 11 з них були вбиті. Під час тих подій загинув і один поліцейський. В Іраку після перемоги збірної Іраку у Кубку Азії 2007 року по футболу прогрімало два вибухи у результаті яких загинуло 7 та отримало поранення 10 громадян

Згідно до законодавства України поліція захищає громадян від протиправних посягань. Найсуттєвішими задачами поліції під час проведення футбольних матчів є [1]:

- охорона громадського порядку (ОГП);
- забезпечення безпеки громадян;
- попередження та ліквідація масових заворушень;
- попередження правопорушень та злочинів;
- попередження терактів;
- підтримання іміджу України та правоохоронних органів.

В останні роки кількість травмованих правоохоронців під час несення служби та виконанні службових задач зросла, у порівнянні з 1998 роком у 1.62 рази. Якщо у 1999 році при виконанні службових обов'язків було травмовано 998 правоохоронців, то в 2004 році – 1501. На рисунку 1 показана загальна тенденція зростання травматизму правоохоронців по роках. Так, за офіційними даними, за час незалежності в Україні, В середньому за рік виконуючи службові обов'язки гине 46, а травмується 342 правоохоронців.

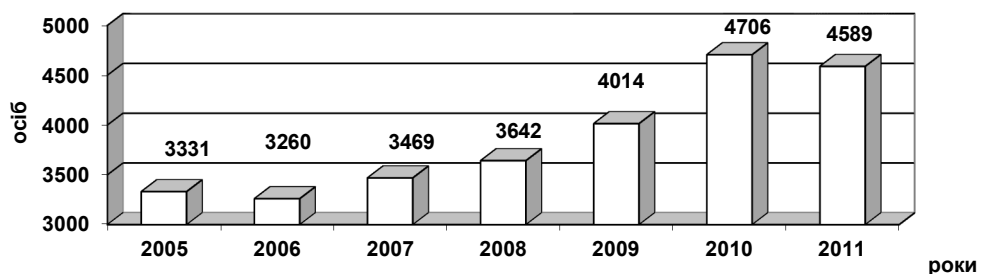

Рисунок 1. Динаміка загального рівня травматизму правоохоронців за період з 2005 по 2011 роки (кількість травмованих по роках).

Під час проведення спортивних змагань ризик отримання травми працівниками поліції зростає. Скупчення на стадіоні великої кількості людей, емоційна не стабільність присутніх

на стадіоні, наявність алкогольних напоїв у них, попередня підготовка «фанів – бійців» та не відповідність стадіонів правилам безпеки, призводить до підвищення ступеню небезпеки для працівників поліції.

Статистичні данні в Україні тільки за 2018 рік вказують на підвищену небезпеку для правоохоронців під час футбольних матчів.

01.04.2018 через зіткнення на матчі «Маріуполь» – «Динамо» постраждали 9 поліцейських.

9.05.2018 після матчу Динамо-Шахтар на фіналі Кубка України в Дніпрі у ході заворушень травми отримали 5 поліцейських.

19.05.2018 під час футбольного матчу в Черкасах між командами «Черкаський Дніпро» і «Суми» відбулися масові заворушення, постраждали 17 поліцейських.

З метою попередження можливих втрат серед особового складу органів та підрозділів МВС України зараз необхідно провести комплекс заходів щодо забезпечення безпеки громадян та правоохоронців.

Проведений нами аналіз вказує на наявність проблемних питань в правоохоронних органах з цього приводу [2]. Опитування, проведене нами в Харківському національному університеті внутрішніх справ у 2009 – 2019 роках з офіцерським складом різних підрозділів з усіх регіонів України, вказало, що 89.7 % опитуваних залучалися до охорони громадського порядку. Практично всі опитуванні несли службу в умовах дії яких-небудь надзвичайних ситуацій, і з збільшенням строку служби цей показник прагне до 100 %, динаміку цієї тенденції надаємо на прикладі ліквідації масових заворушень, що показано на рисунку 2.

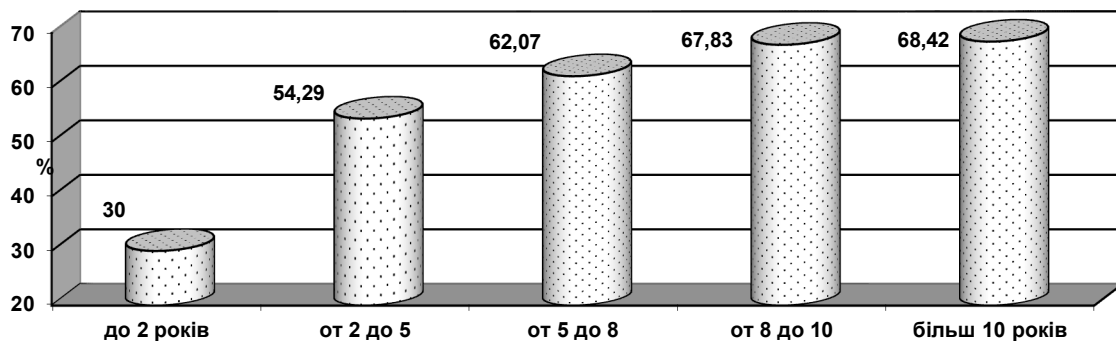

Рисунок 2. Участь працівників поліції у ліквідації масових заворушень в залежності від стажу роботи

В середньому 56.7 % працівників поліції приймали участь у ліквідації масових заворушень. У той же час 60.6 % опитаних заявило, що їм іноді не вистачає знань для забезпечення особистої безпеки, в екстремальних ситуаціях цей відсоток сягав 86 %.

В результаті проведеного аналізу були встановлені основні фактори, які обумовлюють незадовільний стан у сфері забезпечення особистої безпеки у правоохоронних органах:

- недооцінювання ступеню небезпеки;
- незадовільна матеріальна база, відсутність технічних засобів проведення спеціальних операцій, засобів індивідуального захисту;
- відсутність «культури безпеки»;
- невміння визначити небезпеку, не врахування «побічних» небезпек;
- велика кількість небезпечних чинників;
- швидкоплинність екстремальної ситуації;
- незадовільні професійні навички, особливо щодо забезпечення особистої безпеки;
- відсутність відпрацювання екстремальних ситуацій у системі професійної підготовки;
- недостатня відповідальність керівного складу за умови праці, відпочинку та особисту безпеку підлеглих;
- незадовільний соціальний захист працівників поліції.

Для визначення основних способів та заходів по охороні публічного порядку Національна поліція повинна визначити основні особливості місця проведення цих заходів:

- кількість громадян на певній території;
- способи та види підходу та під'їзду громадян до об'єкту;
- схема транспортних потоків біля стадіону;
- територія стадіону і об'єкти біля стадіону;
- огляд території стадіону та працездатність усіх складових конструкцій та обладнання;
- наявність попередньої інформації про можливі інциденти;
- взаємовідносини між фанатами команд – учасників;
- координація зі стюардами та службою безпеки стадіону.

Основні загрози для правоохоронців під час ОГП на спортивних заходах.

- одним з небезпечних чинників виступають уболівальники (фанати), які в стані алкогольного сп'яніння або наркотичного сп'яніння можуть спричинити несподіваний напад;
- ще однією не менш небезпечною загрозою є Ультрас, адже саме від них можна очікувати порушення громадського порядку, неадекватну поведінку, (запалювання піротехнічних пристроїв (фаєри) та зіткнення між іншими угрупованнями уболівальників (бійки);
- велика імовірність утворення некерованого натовпу є загальною загрозою для всіх хто знаходиться на стадіоні, причини та небезпеки цієї загрози є напрямком окремої наукової роботи;
- також можливий напад, а саме терористичний акт з використанням вибухонебезпечних речовин (бомби), токсичних речовин, зброї;
- надзвичайні події виникають в результаті аварії (пожежа, обвал) та стихійного лиха.

Основні небезпеки: холодна та вогнепальна зброя, вибух, токсичні речовини, яскраве світло, шум, небезпека руйнування споруди, небезпечні чинники натовпу, пальні речовини (коктейль «Молотова») та пожежі, тверді предмети (палки, арматура).

Під час проведення футбольного свята травмування працівників поліції можливо на трьох етапах [2]:

1. до матчів;
2. під час матчів;
3. після матчів.

В залежності від цих етапів відрізняються види небезпек, травм, засоби та заходи особистої безпеки. Перший етап характеризується незначними порушеннями громадського порядку і для попередження травматизму поліцейських передбачає залучення не великих сил та засобів. Основна небезпека на цьому етапі стосується можливого натовпу при вході на стадіони, обурення тих хто не придбав квитки.

Другий етап характеризується постійною загрозою для правоохоронців з боку уболівальників. Основна небезпека стосується використання уболівальниками петард, фаєрів, запалювальної речовини, важких предметів, недоліки конструкції стадіону при русі натовпу. Для забезпечення особистої безпеки необхідно мати достатню кількість правоохоронців, передбачити їх мобільне використання, забезпечити їх засобами індивідуального бронезахисту на випадок виникнення масових заворушень. При вході на стадіон передбачити вилучення у уболівальників алкогольні напої, зброю, палки, кийки і т.д. З метою попередження теракту доцільно біля стадіону тримати спеціальні служби (ВТС МВС України, спецпідрозділи МВС та СБУ), а на стадіоні працівників поліції у цивільному одязі. Особлива роль у забезпеченні безпеки надається конструкції та особливостям стадіону (відео спостереження, кількість та ширина проходів, міцність споруд, безпечне розміщення секторів, наявність антивандальних турнікетів, сидінь, сіток, наявність розривів безпеки).

Третій етап характеризується значними порушеннями громадського порядку і передбачає залучення значних сил правоохоронців, як біля стадіону так і в місті де проходить футбольний матч. Розміщення працівників поліції біля стадіону після матчу

повинно бути скритним. Наявність правоохоронців може спровокувати порушення правопорядку. Для попередження протизаконних проявів передбачити наявність спеціальної техніки поблизу стадіону, окремі підрозділи правоохоронців повинні бути екіпіровані у протиударні і протикульові засоби індивідуального бронезахисту.

Особливе значення приділяється охороні громадського порядку після матчу у місті. Це стосується насамперед районів, де мешкають уболівальники різних команд, де розміщені банківські заклади, пункти обміну валют, де розташовані ресторани і об'єкти відпочинку. Для зменшення кількості правоохоронців на вулицях міст доцільно використовувати відео спостереження. Де це неможливо необхідно збільшити кількість особового складу, одноосібне пересування поліцейських по місту мінімізувати. Організувати мобільні групи реагування на випадок масових заворушень, злочинів.

До основних форм забезпечення особистої безпеки правоохоронців можна віднести:

- тактико-спеціальна (знання та вміння щодо дій в штатних та позаштатних умовах, способи досягнення службових задач);

- освітня (навчання, інструктажі);

- психологічна (знання своїх прав та обов'язків, психологічна готовність);

- технічна (засоби індивідуального захисту, спецзасоби, техніка).

Особиста безпека поліції під час масових заходів досягається за рахунок:

- техніки безпеки;

- тактики дій (особистої та підрозділу);

- правил особистої поведінки, спілкування;

- знання іноземних мов;

- фізичної підготовки;

- використання спецзасобів та вогнепальної зброї;

- психологічної готовності;

- використання екіпіровки;

- взаємодія підрозділів МВС та служб міста.

Для попередження травматизму та підвищення професійних здібностей під час виконання службових задач необхідно опрацювати низку заходів для кожного підрозділу і правоохоронця в залежності від виконуваних задач, місця несення служби, режиму несення служби. З цією метою необхідно попередньо опрацювати наступні заходи:

- визначити підрозділи і людей, які по своїм професійним здібностям можуть виконувати визначені задачі;

- оцінити ступінь ризику для підрозділів по часу та по місцю розташування;

- відпрацювати безпечні дії;

- опрацювати чемне ставлення до громадян, спілкування, вивчення мов, вирішення конфліктних ситуацій;

- опрацювати можливі провокації та вміння щодо протидії цим провокаціям;

- відпрацювати використання засобів індивідуального захисту;

- готовність до використання спецзасобів та вогнепальної зброї.

Забезпечення особистої безпеки правоохоронців – запорука безпеки громадян, об'єктів та громадського порядку у місті. Охорона публічного порядку під час проведення спортивних змагань потребує підготовку особового складу Національної поліції з урахуванням особливостей ситуації та з використанням новітніх заходів та способів забезпечення правоохоронних функцій. Але для опрацювання цього напрямку необхідні комплексні наукові розробки, які б відповідали сучасним вимогам. Їх розробка та впровадження є основною задачею наших подальших досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів : постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2012 № 341 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2012-п> (дата звернення: 23.02.2019).

2. Власенко І. В., Євтушок В. А. Особливості виникнення масових заворушень під час спортивно-масових заходів // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 трав. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 92–93.

Надійшла до редколегії 25.02.2019

УДК 351.74(477)

А. М. ЦИРКУЛЕНКО,

слухач магістратури факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3053-4121>;

С. С. ЦИРКУЛЕНКО,

слідчий слідчого відділу Северодонецького відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Луганській області;

 <https://orcid.org/0000-0002-2945-9099>;

А. В. ЗУБАЧ,

старший інспектор сектору кадрового забезпечення Криворізького відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області

ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В УМОВАХ НЕДОСТАТНЬОЇ ОСВІТЛЕНOSTІ

Викладено сутність та вимоги до професійної підготовки особового складу Національної поліції, до дій в особливих умовах та екстремальних умовах несення служби за умов недостатньої освітленості. На підставі викладеного матеріалу зроблено висновки про підстави які повинні бути враховані під час підготовки особового складу. Важливо те що підготовка до проведення завдань в екстремальних умовах повинна починатись з тренувань, що у свою чергу виявляється в формі спеціальної фізичної підготовки що переплітається з психологічною.

Ключові слова: *Національна поліція, умови недостатньої освітленості, екстремальна ситуація, службово-бойова діяльність, психологічна підготовка, тактико-спеціальна підготовка.*

Актуальність проблеми, яка розглядається в даній роботі, відображається в багатоманітність можливих способів і форм діяльності Національної поліції при реагуванні на надзвичайні події пов'язані із використанням вогнепальної зброї, ризики пов'язані із терористичними проявами виявляються в екстремальних умовах, в нашому випадку дані умови відносяться до виконання задач в умовах недостатньої освітленості під час виконання службової діяльності. Спеціальні заходи щодо розшуку та затримання злочинців потребують ретельної підготовки, високої професійної майстерності особового складу, використання ними різних тактичних прийомів і способів їх затримання. В умовах недостатньої освітленості, надлишку світла поліцейські піддаються ризику підвищеної небезпеки, зростає значимість їх помилок, підвищується рівень травматизму серед особового складу поліції, знижується ефективність їх дій, який може призвести до людських втрат. Тому щоб мінімізувати низку помилок при виконанні службової діяльності потрібно адаптувати особу до дій в даних умовах.

Мета дослідження – дослідити методи підвищення підготовки особового складу Національної поліції України при виконанні службово-бойових завдань в умовах недостатньої освітленості